

- ▶ Yrittäjien tulot ja verot vuodelta 2005 maksuunpannussa verotuksessa

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yhteenveto	2
2. Yrittäjän tulo- ja verotustiedoista	3
3. Käytetty aineisto.....	3
4. Yrittäjien ja palkansaajien tulot ja verotus	4
5. Yrittäjien keskimääräisen tulon profiili	6
6. Eri yritysmuodoissa harjoitettu yritystoiminta	6
7. Pääomatulot	7
8. Yrittäjien saamat ansiotulot	7
9. Sosiaaliturvaetuudet.....	8
10. Yrittäjien keskimäärin maksamat verot.....	9
11. Yrittäjän tulojakauma	10
12. Verouudistuksen vaikutus yrittäjien verotukseen vuonna 2005.....	11
 Liitetaulukko 1: Yrittäjien ja palkansaajien tulot sekä verot vuosina 2004 ja 2005.....	13

1. YHTEENVETO

- Yrittäjien keskimääräiset veronalaiset tulot vuonna 2005 olivat 35.048 euroa. Näistä tuloista ansiotuloksi luettiin 72 % ja pääomatuloksi 28 %. Tuloista jäi verotuksen jälkeen käteen yrittäjälle keskimäärin 26.253 euroa
- Noin joka kolmannella yrittäjällä tulot jäivät pienemmiksi kuin metalliteollisuuden minimipalkka.
- Yrittäjien tuloistaan maksama, mukaan lukien jo yrityksessä osingoista maksettu vero, keskimääräinen veroprosentti oli 28,9 %. Yrittäjien verotus oli keventynyt edellisestä vuodesta noin 1 %-yksiköllä. Palkansaajien keskimääräinen veroprosentti vuonna 2005 oli 25,3 %.
- Yrittäjien verotukseen vaikutti yritysverouudistus sekä ansiotulojen verotuksen keventäminen yli normaalin inflaatiotarkistuksen. Tulojen rakenteessa tapahtuneista muutoksista ja verouudistuksesta johtuen yrittäjien henkilökohtaisessa verotuksessaan tuloistaan maksama veron sijaan kiristyi vuodesta 2004 vuoteen 2005. Kaikki lakisääteiset maksut mukaan lukien yrittäjien keskimääräinen kokonaisveroaste oli vajaat 35 %, kun vastaava prosentti palkansaajilla oli runsaat 28 %.
- Yritysverouudistus ja ansiotulojen verotuksen kevennys pudottivat keskimäärin yrittäjien kokonaisuudessaan maksamia veroja, mutta verotuksen maksuunpanotilaston mukaan vuonna 2005 oli arviolta noin 20.000 sellaista omistajayrittäjää, joilla verotus selkeästi kiristyi edellisestä vuodesta, koska he ottivat ansiotulona verotettavaa osinkoa. Palkkatulon verotus on uudistuksen jälkeen edullisempaa kuin ottaa ansiotulona verotettua osinkoa.
- Vuonna 2005 oli vajaat 1.000 sellaista yrittäjää, joilla yritysverouudistukseen asetettu uusi 90.000 euron osinkotuloraja täyttyi ja verotus valtaosalla kiristyi tästä johtuen.
- Tilastotiedot osoittavat Suomen Yrittäjien arvioiden pitäneen paikkansa yritysverouudistuksesta, mikä arvio tehtiin tuoreeltaan hallituksen uudistusesityksen tultua julkisuuteen. Tässä arviossa todettiin, että yrittäjien verotus yleisesti kevenee, mutta noin 10 %:lla yrittäjistä verotus tulee kiristymään. Tästä 10 %:sta todennäköisesti valtaosa on sellaisia yrittäjiä, joiden yrityksen nettovarallisuus oli matala, ja selvästi pienempi osa sellaisia, joilla 90.000 euron osinkotuloraja kiristi verotusta.

Tämän raportin on laatinut johtaja Risto Suominen Suomen Yrittäjistä.

2. YRITTÄJÄN TULO- JA VEROTUSTIEDOISTA

Yrittäjien saamista tuloista ja maksamista veroista käytävä keskustelu perustuu lähinnä yksittäistapauksiin. Tällöin ei yleensä millään tavalla tule esiin se, että yrittäjän ja palkansaajan aseman välillä on huomattava ero. Yrittäjä yleensä sijoittaa yhteen kohteeseen, yritykseensä, koko omaisuutensa. Lisäksi yrittäminen sitoo henkilön työaikaan aivan toisella tavalla kuin palkansaajana toimiminen.

Kattavaa kokonaiskuvaa yrittäjän saamista tuloista ja maksamista veroista ei juurikaan ole ollut lu-

kuun ottamatta tulonjakotilaston kotitalouskohtaisia tietoja. Yrittäjän saamien tulojen vertailu palkansaajan tuloihin on erilaisen riskiaseman lisäksi vaikea myös siinä suhteessa, että tyypillisesti yrittäjien tulot vaihtelevat voimakkaasti vuosien mittaan, kun sen sijaan palkansaajan tulot ovat huomattavasti vakaampia. Varsinkin yritystoiminnan alkuvaiheessa yrittäjällä on tyypillisesti vähän tuloja, mutta joi- nakin hyvinä vuosina ne saattavat muodostua huomattavan suuriksi.

3. KÄYTETTY AINEISTO

Tässä selvityksessä käytetään Verohallituksen kaikista verovelvollisista keräämiä tietoja vuodelta 2005 maksuunpannusta verotuksesta. Verohallitus on julkaissut tällaista tietoa jo pitkään henkilöverotuksen maksuunpanosta. Näistä tiedoista ei kuitenkaan suoraan saada kuvaa yrittäjien saamista tuloista ja maksamista veroista, koska luokitukset henkilöverotuksessa perustuvat henkilöiden saamiin tulomääriin eri lähteistä.

Suomen Yrittäjät tilasi erikseen Verohallitukselta tilastoajan YEL-vakuutetuista yrittäjistä ja heidän saamistaan tuloista sekä heille maksuunpannuista veroista vuodelta 2005. Vastaava erillinen tilausajo on aiemmin tehty vuosien 2003 ja 2004 maksuunpannuista veroista.

Vuodelta 2003 toimitetussa verotuksessa liitettiin ensi kertaa henkilöille YEL- tai MYEL-tieto sen mukaan, onko henkilö YEL-vakuutettu tai MYEL-vakuutettu. Tämä tehtiin siinä tarkoituksessa, että vuodelta 2003 näille henkilöille voitiin verotuksessa määrätä sairausvakuutusmaksu, mikä vuoden 2003 alusta lukien perustuu YEL- tai MYEL-työtuloon aiemman verotuksessa todetun työtulon sijasta. YEL-vakuutettuja ovat kaikki henkilöyhtiöiden vastuunalaiset

yhtiömiehet ja elinkeinonharjoittajat sekä tämän lisäksi ne osakeyhtiöiden omistajat, joiden omistusosuus ylittää 50 % yhtiön osakekannasta. Määrittelyn ideana on se, että yrittäjä on henkilö, jolla on ehdoton määräämisvalta oman yritystoimintansa suhteen. Tällaisia henkilöitä oli vuodelta 2005 toimitetussa verotuksessa 191.068. Vastaava luku vuotta aiemmin oli 185.725 ja vuonna 2003 se oli 182.683. Näin ollen YEL-vakuutettujen henkilöiden lukumäärä oli vuodessa kasvanut noin 2,9 % ja edellisenä vuonna 1,7 %.

Työvoimatiedustelun mukaan yrittäjäksi itsensä kokevia henkilöitä on selvästi enemmän kuin YEL-vakuutettuja. Näiden tiedustelujen mukaan yrittäjiä (pois lukien maatalous) oli vuonna 2005 keskimäärin 218.000. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 215.000 henkilöä. YEL-vakuutetut muodostavat selvän ydinjoukon tästä itsensä yrittäjäksi kokevien henkilöiden joukosta. Heidän lisäksi näyttää olevan muutama kymmenen tuhatta YEL:ssä vakuutettuna olevaa henkilöä, jotka kokevat itsensä yrittäjiksi, mutta joilla itsellään ei ole YEL-vakuutetuksi edellyttävää ehdotonta määräysvaltaa yrityksen asioissa.

4. YRITTÄJIEN JA PALKANSAAJIEN TULOT JA VEROTUS

Yrittäjän kannalta keskeiset muutokset yritysverouudistuksessa vuonna 2005

- Yhtiöverokanta alennettiin 29 %:sta 26 %:iin
- Yhtiöveron hyvityksestä luovuttiin
- Yhteen kertaan verotetun osingon määrää pienennettiin 9,585¹ %:sta 9 %:iin nettovarallisuudesta
- 9 %:n yli menevältä osalta ansiotuloksi luetaan 70 %, vuonna 2005 kuitenkin 57 %
- Osinkotulon ylittäessä 90.000 euroa yli menevältä osalta 70 % verotetaan pääomatulona nettovarallisuusrajaan saakka.

¹ 9,585 % vastaa laissa ilmaistua 13,5 %, joka oli ilmaistu bruttolukuna.

Vuonna 2005 uudistettiin yritysverotusta erittäin merkittävästi. Uudistus oli laaja ja käsitti suuren joukon erilaisia muutoksia yritysverotukseen ja hyvin suuren periaatteellisen muutoksen aiempaan verolainsäädäntöön verrattuna. Vuonna 2005 siirryttiin periaatteessa osinkotulojen kahdenkertaiseen verotukseen, kun aiemmin oli ollut voimassa yhtiöveron hyvitysjärjestelmä, jolla pyrittiin siihen, että yrityksestä saatu tulo verotettiin vain yhteen kertaan.

Verohallituksen tilastoimissa maksuunpanotiedoissa yrittäjien veronalaiset keskimääräiset tulot olivat 30 % korkeammat kuin palkansaaajien tulot. Vastavasti yrittäjien tulotaso oli noin 42 % (45 % v. 2004) korkeampi kuin maataloustuottajilla, joiden veronalaiset tulot olivat selvästi pienemmät näistä kolmesta ryhmästä.

Yrittäjiä koskevan erillisajon lisäksi tuotettiin myös vastaava erillinen ajo MYEL-vakuutetuista maataloustuottajista. Vuodelta 2005 maksuunpannussa verotuksessa muodostuivat yrittäjien, maataloustuottajien ja palkansaaajien veronalaiset tulot ja maksetut verot keskimäärin taulukon 1 mukaisesti:

Taulukko 1: Yrittäjien ja palkansaaajien tulot sekä verot

	Yrittäjät		Maataloustuottajat		Palkansaaajat	
- Veronalaiset tulot	35.048		24.727		26.941	
- Siitä ansiotuloa euroa	25.313	(72 %)	18.129	(73 %)	25.346	(94 %)
- Siitä pääomatuloa ² euroa	9.734	(28 %)	6.598	(27 %)	1.594	(6 %)
- Maksetut verot	8.794		5.801		6.581	
- Käteen jäävät tulot verotuksen jälkeen	26.253		18.926		20.360	
- Yrityksessä maksettu vero	1.852		438		305	
Bruttotulo I (veronalaiset tulot+ yrityksessä maksettava vero)	36.900		25.165		27.246	
Veroprosentti ml. yrityksessä maksettava vero %	28,9		24,8		25,3	
Lakisääteiset vakuutusmaksut (eläke+ työttömyys)	3.410		1.526		1.208	
Bruttotulo II (bruttotulo +lakisääteiset maksut)	40.310		26.691		28.454	
Kokonaisveroaste	34,9		29,0		28,4	

² Sisältää myös ns. pääomaosingon, joka on verotettu vain yhteen kertaan yhtiössä.

Sekä maataloustuottajilla että yrittäjillä ansiotulojen osuus kaikista veronalaisista tuloista oli noin kolme neljäsosaa, kun se oli palkansaajilla keskimäärin 94 %. Pääomatulojen osuus oli siten sekä yrittäjillä että maataloustuottajilla noin neljännes kaikista veronalaisista tuloista. Tällöin pääomatulona on huomioitu osingot netto-osinkoina, eikä niihin ole sisällytetty yhtiössä jo maksettua yhtiöveroa.

Yrittäjien keskimäärin saamat veronalaiset tulot kasvoivat vuodessa vain 0,4 %, kun vastaava tulojen muutos oli maataloustuottajilla noin 2,7 % (liitetaulukko 1). Yrittäjien käteen jäävät tulot vähenivät vajalla 1 %-yksiköllä, kun sen sijaan maataloustuottajilla tulot nousivat 2,3 %.

Verohallinto on muuttanut palkansaaja -käsitettä verotuksen maksuunpanotilastossa edellisestä vuodesta siten, että vuoden 2005 verotustiedoissa palkansaajiksi luettavia henkilöitä oli noin 2,5 miljoonaa, kun heitä edellisenä vuonna oli ollut noin 2 miljoonaa. Näistä 2,5 miljoonasta henkilöstä noin 200.000:lla oli merkittävästi työttömyyspäivärahoja veronalaisissa tuloissaan ja noin 200.000:lla opintotukea. Näin ollen palkansaajiksi luettaviin henkilöihin sisältyy sellaisia henkilöitä aiempaa enemmän, jotka ovat olleet pitkähkön ajan vuodesta työttöminä ja saaneet päivärahaa sekä opiskelevia henkilöitä, jotka opiskelujen yhteydessä ovat saaneet palkkaa työsuhteessa. Kun aiemmin tilastossa palkansaajat käsittivät pääasiassa päätoimisesti palkkatyötä tekeviä henkilöitä, kuuluu heihin nyt uuden luokituksen mukaan merkittävästi myös henkilöitä, jotka joko opiskelevat tai ovat olleet suuren osan vuotta työttöminä. Tästä on ollut seurauksena, että vuoden 2005 verotuksen maksuunpanotilastossa palkansaajien tulotaso on selvästi matalampi kuin aiempina vuosina, ja näin ollen vertailtavuus aiempiin vuosiin sekä vertailtavuus yrittäjien ja maataloustuottajien kanssa on muuttunut.

Vuoden 2005 työvoimatiedustelun mukaan yrittäjien keskimääräinen työtuntimäärä oli 44,3 tuntia viikossa, kun vastaava luku palkansaajilla oli 36,9 tuntia. Yrittäjät tekivät täten viikossa noin 20 % enemmän työtä kuin palkansaajat. Yrittäjien keskimäärin saama tulo ylitti noin 30 %:lla palkansaajan keskimääräisen tulon. Näin ollen työtuntia kohti lasketuna yrittäjän bruttotulot olivat noin 10 % suuremmat kuin palkansaajien bruttotulot. Aiemmin tulot olivat samalla tasolla työtuntia kohti laskettuna. Tä-

mä muutos johtuu käytännössä palkansaaja-käsitteen laajentamisesta siten, että palkansaajiin luetaan aiempaa enemmän sekä opiskelijoita että työttömyyspäivärahaa saavia henkilöitä.

Yrittäjien saamistaan veronalaisista tuloista maksuma keskimääräinen vero oli runsaat 3 %-yksikköä korkeampi kuin palkansaajilla. Myös yrittäjien saama veronalainen tulo oli suurempi kuin palkansaajilla. Tällöin on otettu huomioon yritystoiminnasta saaduissa osingoissa yrityksessä ennen osingonjakoa maksettu vero. Nämä kokonaisaineistoon perustuvat veroprosentit jäävät selvästi matalammiksi kuin julkisuudessa usein esitetyissä ns. esimerkkitapauksissa saadut veroprosentit. Tämä johtuu siitä, että käytännössä verotilastoihin tulee mukaan paljon sellaisia henkilöitä, joilla on työ- ja yritystuloja vain osan vuotta tai osa-aikaisesti, kun esimerkiksi tapauksissa yleensä oletetaan kokopäivätoimen ansio- tai yrittäjätulo. Verotuksen maksuunpanosta saatavat todelliset tiedot kuitenkin kuvaavat oikein käytännön elämässä tapahtuvaa tulonmuodostusta ja verotusta, kun sen sijaan esimerkkitapaukset ovat teoreettisia, tietyin oletuksin tehtyjä vertailulaskelmia.

Verotuksen jälkeen käteen jäävissä tuloissa yrittäjien tulot ylittävät 29 %:lla palkansaajien vastaavan keskimääräisen tulon. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 18 %. Kun yrittäjien työtunnit ylittävät palkansaajien vastaavat keskimääräiset työtunnit runsaalla 20 %:lla, jää yrittäjille käteen verotuksen jälkeen vajaa 10 % suurempi tuntikohtainen tulos työpanoksestaan kuin palkansaajilla. Näin ollen yrittämisen riskistä jää pieni korvaus yrittäjille.

Yrittäjä maksaa omista bruttotuloistaan työeläkemaksua, YEL-maksua. Nämä maksut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Vuonna 2005 yrittäjä maksoi keskimäärin eläkevakuutusmaksua 16.800 euron suuruudesta työtulosta ja maksun suuruus oli 20,3 %. Palkansaaja maksoi omasta bruttopalkastaan vuonna 2005 keskimäärin 4,8 % palkansaajan työeläkemaksua ja 0,5 % työttömyysvakuutusmaksua. Kun nämä maksut huomioidaan veroina, nousee yrittäjän keskimäärin maksama kokonaisveroaste 34,9 %:iin, kun se palkansaajalla kohoaa 28,4 %:iin. Näin ollen yrittäjän ja palkansaajan kokonaisveroasteen väliseksi eroksi tulee tällöin noin 6,5 %-yksikköä vuonna 2005.

5. YRITTÄJIEN KESKIMÄÄRÄISEN TULON PROFIILI

Yrittäjien tulonmuodostuksen hahmottamiseksi kuvataan seuraavassa keskeisimpien tuloerien osuutta yrittäjien keskimääräisissä tuloissa vuosina 2004 ja 2005.

Taulukko 2: Yrittäjän keskimääräisten tulojen profiili vuosina 2004 ja 2005

	2004		2005	
- Veronalaiset tulot euroa	34.903		35.048	
- Siitä ansiotuloa	25.132	(72 %)	25.313	(72%)
- palkkatulo päätoimesta euroa	7.623	(21,8 %)	8.443	(24,1%)
- ansiotulo yritystoiminnasta euroa	15.533	(44,5 %)	13.079	(37,3%)
- sosiaalietuudet euroa	1.254	(3,6 %)	1.422	(4,1%)
- Siitä pääomatuloa euroa	9.771	(28,0 %)	9.734	(27,8%)
- pääomatulo yritystoiminnasta	5.752	(16,5 %)	5.367	(15,3%)
- muuta pääomatuloa euroa	4.019	(11,5 %)	4.367	(12,5%)

Yrittäjien keskimääräisistä veronalaisista tuloista, 35.048 eurosta, noin 72 % oli ansiotuloa ja 28 % pääomatuloa. Yritystoiminnasta saaduista tuloista valtaosa luetaan ansiotuloksi, joko palkkatuloksi tai yritystoiminnasta saaduksi ansiotuloksi. Yritystoiminnasta saatua pääomatuloa yrittäjillä oli keskimäärin heidän veronalaisista tuloistaan vuonna 2005 5.367 euroa eli 15,3 % kaikista veronalaisista tuloista. Tämä osuus oli pienentynyt edellisestä vuodes-

ta runsaalla 1 %-yksiköllä. Muiden pääomatulojen, lähinnä vuokratulojen ja luovutusvoittojen määrä oli hieman pienempi. Koska tilastosta on mahdollonta päätellä, missä määrin vuokratuloiksi ja luovutusvoitoiksi tilastoidut tulot mahdollisesti liittyvät henkilön varsinaiseen yritystoimintaan, oli yritystoiminnasta varmuudella saatua pääomatuloa yrittäjillä keskimäärin selvästi alle viidennes heidän veronalaisista tuloistaan.

6. ERI YRITYSMUODOISSA HARJOITETTU YRITYSTOIMINTA

Yritystoimintaa voidaan harjoittaa osakeyhtiönä, henkilöyhtiönä tai elinkeinonharjoittajana omiin nimiin. Verohallinnon tilastoinnista saadaan erikseen

lasketuksi osakeyhtiömuodossa harjoitetun toiminnan sekä elinkeinonharjoittajana tai henkilöyhtiömuodossa harjoitetun toiminnan tulot.

Taulukko 3: Tulot eri yritysmuodoissa harjoitetusta yritystoiminnasta vuosina 2004 ja 2005

	Oy		Elinkeinoharjoittaja Henkilöyhtiö	
	2004	2005	2004	2005
Tulot euroa/ henkilö	44.267	42.674	28.041	27.290

Yleisesti tiedetään, että osakeyhtiömuodossa harjoitettu yritystoiminta on laajempaa ja näin ollen myös siitä todennäköisesti saatavat tulot ovat suurempia kuin muissa yhtiömuodoissa. Tämä näyttää pitävän paikkansa myös verotustietojen mukaan, sillä osakeyhtiömuotoisesta yritystoiminnasta saadut tulot olivat noin 56 % suuremmat kuin muissa yhtiömuodoissa harjoitetusta yritystoiminnasta saa-

nut tulot. Osakeyhtiömuotoisesta yritystoiminnasta saaduissa tuloissa vähennystä vuodessa oli noin 1 %-yksikön verran enemmän kuin muissa yhtiömuodoissa. Edellisenä vuonna osakeyhtiöissä oli kasvua vuodesta 2003 noin 12 %. Näin ollen erityisesti osakeyhtiöissä varauduttiin verouudistukseen ottamalla poikkeuksellisen paljon osinkotuloa silloin, kun se vielä oli edullista ottaa.

7. PÄÄOMATULOT

Yrittäjät voivat saada yritystoiminnasta pääomatuloa jaettavina yritystuloina joko elinkeinotoiminnasta tai yhtymästä tai sitten tässä tilastossa pääomatuloiksi luettuja osinkoja listautumattomista osakeyhtiöistä³. Tämän lisäksi yrittäjällä voi olla pääomatuloja myös muusta kuin yritystoiminnasta.

Keskimäärin merkittävimmän pääomatuloja yrittäjät saavat listautumattomista osakeyhtiöistä. Tällaisia pääomatuloja oli vajaa kolmasosa yrittäjien saa-

mista kaikista pääomatuloista. Vuodelta 2005 toimitetussa verotuksessa yrittäjät saivat osinkotuloja noin 1 mrd. euroa. Tästä määrästä osinkotuloja pörssiyrityksistä oli 68 milj.euroa ja loput listautumattomista osakeyhtiöistä. Edellisenä vuonna vastaavat luvut olivat 1,3 mrd.euroa ja 100 milj.euroa. Yrittäjien listaamattomista yritysistä saamasta vajaan 923 milj.eurosta luettiin pääomatuloksi runsas 604 milj. euroa ja ansiotuloksi noin 320 milj.euroa.

Taulukko 4: Pääomatulot euroa/henkilö vuosina 2004 ja 2005

Jaettavat yritystulot	2004	2005
- Elinkeinoiminnasta	910	1.035
- Yhtymästä	910	1.026
Pääomatulo listautumattomista oy:stä	3.887	3.161
Vuokratulot	1.084	1.115
Luovutusvoitot	2.305	2.801
Pääomatulot yhteensä	9.771	9.734

Listautumattomista osakeyhtiöistä saadut pääomatulot muodostavat vajaan kolmanneksen yrittäjien keskimäärin saamista pääomatuloista. Tämä tuloerä

supistui selvästi edellisvuodesta. Sen sijaan luovutusvoittojen määrä kasvoi edelleen selvästi, noin 20 %:lla, vuodesta 2004.

³ Sisältää myös pääoma-osingon.

8. YRITTÄJIEN SAAMAT ANSIOTULOT

Yrittäjien saamista veronalaisista tuloista 72 % oli ansiotuloa. Valtaosin nämä tulot ovat tavalla tai toisella

yritystoiminnasta saatua tuloa, mutta siihen sisältyy myös erä hyvin monista erilaisista ansiotuloista.

Taulukko 5: Ansiotulot euroa/henkilö vuosina 2004 ja 2005

	2004	2005
Palkkatulot	8.137	9.044
Sosiaalietuudet	1.254	1.422
Ansiotulo elinkeinotoiminnasta	9.331	9.464
Ansiotulo yhtymästä	3.602	3.413
Ansiotulo listautumattomista oy:stä	2.440	1.712
Ansiotulot yhteensä	24.764	25.055

Suurimmat keskimääräiset tuloerät ovat elinkeinotoiminnasta ansiotuloksi luettu tulo sekä osakeyhtiöstä otettu palkkatulo. Osingoista ansiotuloksi luettava osuus oli runsas kolmannes kaikista yrittäjien saamista osinkotuloista. Vuonna 2004 voimassa olleessa verotuksessa ansiotuloksi luettiin koko se tulo määrä, joka ylitti 9,585 %:n nettovarallisuusosuuden yrityksestä otetuissa osinkotuloissa. Vuonna 2005 voimaan tullessa uudessa verouudistuksessa tuona vuonna 9 %:n nettovarallisuusosuuden ylittävistä osinkotuloista 57 % luettiin ansiotuloksi saajan verotuksessa. Keskimäärin yrittäjä sai tällaisia ansiotuloja vuoden 2005 verotuksessa 1.712 euroa (2.440 euroa). Näin ollen ansiotuloksi luettavien osinkotulojen määrä oli edellisestä vuodesta vähentynyt noin 30 %:lla.

Vielä vuonna 2004 voimassa olleessa yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä oli verotuksellisesti edullista ot-

taa osinkoja siinäkin tapauksessa, että ne tulivat verotetuiksi ansiotulona. Tämä siitä syystä, että ansiotulosta menevässä verotuksessa voitiin lukea hyväksi yhtiön maksama vero. Uudessa verojärjestelmässä ei tällaista yrityksen ja henkilöverotuksen välistä integrointia enää ole, eikä yrityksessä maksettua veroa voi lukea hyväksi henkilöverotuksessa ansiotulona saadusta osingosta menevässä verotuksessa. Tästä syystä, käytännöllisesti katsoen aina verotus kiristyy niissä tapauksissa, joissa yhtiöstä otettu osinkotulo tulee verotetuksi ansiotulona henkilökohtaisessa verotuksessa. Kuitenkaan ansiotulona verotetut osingot eivät kadonneet kokonaan, vaikka vähenivätkin. Edelleen korkeimmilla ansiotulon rajaveroasteilla ansiotulo-osinko on palkkatuloa edullisempi. Palkat ovat nousseet noin 11 %. Tämä on luonnollinen reagointi uuteen tilanteeseen, koska palkkatulon verotus on edullisempaa kuin ansiotulona verotettavan osingon.

9. SOSIAALITURVAETUUKSET

Sosiaalietuuksia oli yrittäjillä vuoden 2005 verotuksessa vajaat 272 milj.euroa, kun vastaava summa vuotta aiemmin oli 233 milj.euroa.

Taulukko 6: Sosiaalietuudet euroa/henkilö vuosina 2004 ja 2005

	2004	2005
Eläketulot	583	702
Päivä- ja äitiyspäivärahat	229	235
Tapaturma- yms. päivärahat	89	92
Työttömyysturvaetuuudet	187	215
Muut sosiaalietuudet	166	178
Kaikki yhteensä	1.254	1.422

Yrittäjien saamista sosiaalietuuksista noin puolet oli erilaisia eläketuloja. Seuraavaksi merkittävin sosiaalietuus oli päivä- ja äitiysrahat, muiden etuuksien jäädessä vähäisemmiksi. Eläketulojen saajia yrittäjistä oli 13.000 henkilöä, keskimääräisen eläketu-

lon ollessa noin 10.300 euroa. Todennäköisesti nämä YEL-vakuutetut eläketuloa saaneet yrittäjät ovat saaneet joko osa-aikaeläkettä tai saaneet eläkettä osan vuotta ja olleet osan vuotta YEL-vakuutettuja yrittäjiä.

10. YRITTÄJIEN KESKIMÄÄRIN MAKSAMAT VEROT

Verohallinto tilastoi vain niitä veroja ja maksuja, joita se kerää verovelvollisilta. Niitä lakisääteisiä sosiaalivakuutusmaksuja, jotka verovelvolliset maksavat muihin sosiaalivakuutusrahastoihin kuin Kansaneläkelaitokselle, ei tilastoida maksetuiksi veroiksi verohallinnon tilastoissa. Verotuksen yhteydessä kerättävä sosiaalivakuutusmaksu on sairausvakuutusmaksu ja kansaneläkemaksu ja ne sisältyvät verohallinnon tilastoihin maksetuista veroista ja maksuista. Sen sijaan yrittäjien YEL-maksua ja palkansaajan TEL-maksuosuutta sekä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua ei tilastoida lainkaan veroiksi ja maksuiksi verohallinnon tilastoissa.

YEL-maksu vuonna 2004 oli 21,4 % YEL-työtulosta ja palkansaajan maksama TEL-maksu 4,6 %. Vuonna 2005 sekä YEL-maksu että TEL-maksu porrastettiin henkilön iän mukaan siten, että alle 53-vuotiaiden maksut olivat 21,4 % ja 4,6 % sekä yli 53-vuoti-

aiden maksut 22,6 % ja 5,8 %. Keskimääräinen YEL-maksu, aloittavan yrittäjän alennus huomioiden oli 20,3 % ja palkansaajan TEL-maksu 4,8 %.

Työttömyysvakuutusmaksu vuonna 2004 oli 0,25 % ja 0,5 % vuonna 2005. YEL-työtulo, jonka perusteella YEL-maksua maksetaan, on yrittäjän työeläkevakuutusyhtiön hänelle määräämä työtulo. Sen pohjana ei ole todellinen tulo yritystoiminnasta, vaan tiettyjen peruskriteereiden puitteissa yhteisesti yrittäjän ja työeläkevakuutusyhtiön kanssa sovittu summa, jonka perusteella YEL-maksua kerätään ja jonka perusteella myös saadaan myöhemmin eläkettä. Vuonna 2004 keskimääräinen YEL-työtulo oli 16.200 euroa. Keskimääräinen YEL-maksu oli siten vuonna 2004 3.467 euroa. Vuonna 2005 keskimääräinen YEL-työtulo oli 16.800 euroa ja keskimääräinen YEL-maksu 3.410 euroa.

Taulukko 7: Yrittäjän maksamat verot euroa/henkilö vuosina 2004 ja 2005

	2004	2005
- Tulovero valtionverotuksessa	4.208	4.482
- Tulovero pääomatulosta	1.342	1.731
- Varallisuusvero	119	58
- Kunnallisvero	3.606	3.747
- Kirkollisvero	227	232
- Sairausvakuutusmaksu	220	242
Verot ja maksut yhteensä	9.722	10.492
+ Yhtiövero	2.805	1.852
Yrittäjän maksamat verot yhteensä	12.527	12.344
Lisäksi:		
Keskimääräinen YEL-maksu noin	3.467	3.410
Verot + YEL	15.994	15.754

Yrittäjien keskimäärin tuloistaan maksamat verot ja maksut vähenivät vuodessa 1,5 %. Selkeästi suurimmat erät veroista ovat valtion tulovero, kunnallisvero sekä YEL-maksu.

11. YRITTÄJÄN TULOJAKAUMA

Tulonjakoselvitysten mukaan yrittäjien tulojakauma poikkeaa selvästi palkansaajien vastaavasta tulojakaumasta. Palkansaajille on tyypillistä, että sekä hyvin pieni- että hyvin suurituloisia palkansaajia on suhteellisen vähän valtaosan palkansaajista ollessa keskituloisia. Yrittäjien osalta jakauma on tulonjakoselvityksissä ollut selvästi toisenlainen siten, että sekä pienituloisia että suurituloisia on suhteessa selvästi enemmän kuin palkansaajien tulojakauksessa.

Yleiskuvan yrittäjien tulojakaumasta saa luokittelemalla yrittäjät kolmeen tuloluokkaan siten, että pienituloisimpaan luokkaan tässä selvityksessä luetaan ne yrittäjät, joilla veronalaiset tulot olivat alle 15.000 euroa. Alle 15.000 euroa vuodessa tarkoitti vuonna 2005 sitä, että tulot ovat selvästi pienemmät kuin metalliteollisuuden minimipalkka (16.015 euroa/vuosi) kokopäivätyössä olevalle metallityöntekijälle. Hyvätuloisiksi määritellään ne yrittäjät, joilla veronalaiset tulot ylittävät 55.000 euroa eli vajaat 4.600 euroa kuukaudessa vuonna 2005. Keskituloisia ovat näiden tuloluokkien väliin jäävät yrittäjät.

Taulukko 8: Yrittäjien jakauma veronalaisen tulon mukaan vuosina 2004 ja 2005, %

Tulot vuodessa	2004	2005
Alle 15.000 euroa ⁴	31,0	30,1
15.000-55.000 euroa	53,4	55,5
Yli 55.000 euroa	15,6	14,4
Yhteensä	100,0	100,0

⁴ Alle metalliteollisuuden minimipalkan, 16.015 euroa.

Pienituloisia yrittäjiä, alle metalliteollisuuden minimipalkan jääneitä, oli sekä vuonna 2004 että vuonna 2005 vajaa kolmannes kaikista yrittäjistä. Vastaavasti noin 15 % yrittäjistä oli sellaisia, joilla tulot ylittivät 4.600 euroa kuukaudessa. Näiden hyvätuloisimpien yrittäjien osuus yrittäjien koko määrästä oli hieman vähentynyt edellisestä vuodesta, jolloin ne puolestaan olivat selvästi kasvaneet vuoden 2003 tasosta. Tämä hyvätuloisten yrittäjien poikkeuksellisen korkea määrä vuonna 2004 johtui siitä, että tuolloin, aiemman verojärjestelmän viimeisenä vuonna, otettiin poikkeuksellisen paljon osinkotuloja yrityksistä, jolloin yrittäjiä siirtyi tuona vuonna suurimpaan tuloluokkaan.

Osittain pienituloisimpaan tuloluokkaan sijoittuvien yrittäjien suurta määrää selittää mahdollisuus, että YEL-vakuutetuista osa on toiminut osa-aikaisesti tai vain osan vuotta yrittäjänä. He ovat voineet verotuksessa saada osan tuloistaan myös muusta toiminnasta kuin yritystoiminnasta. Olipa tulot muodostuneet millä tavalla tahansa, tosiasia on, että merkittävä osa yrittäjistä jää sellaisille tulotasolle, joilla esim. metalliteollisuudessa tai monilla muillakaan aloilla ei kokopäivätoimisia työntekijöitä ole lainkaan.

Yrittäjien tulotasosta saadaan tarkempaa jakaumakuva tarkastelemalla asiaa hieman tiheämmällä tuloluokituksessa seuraavassa taulukossa.

Taulukko 9: Yrittäjien lukumäärä ja tulot tuloluokittain vuodelta 2005 toimitetussa verotuksessa, euroa

	Yhteensä	1 - 4.999	5.000- 9.999	10.000- 14.999	15.000- 19.999	20.000- 24.999	25.000- 34.999	35.000-
Tulonsaajia tuhatta	187	14	20	22	21	19	31	60
Veronalaiset tulot euroa/hlö	35.796	2.512	7.548	12.481	17.437	22.424	29.680	75.774
Siitä ansiotuloa %	72,2	78,6	86,4	88,2	88,3	87,6	87,6	65,0

YEL-vakuutetuista yrittäjistä kaiken kaikkiaan 2.600 oli sellaisia henkilöitä, joilla ei ollut veronalaisia tuloja vuoden 2005 verotuksessa lainkaan. Tämän lisäksi alle 5.000 euron veronalaisia tuloja sai noin 15.000 verovelvollista. Näin ollen kaiken kaikkiaan runsaasta 191.000 YEL-vakuutetusta henkilöstä noin 10 % oli joko erittäin pienituloisia tai kokonaan vailla tuloja vuonna 2005. Ansiotulojen osuus oli

80 - 90 % kaikissa tuloluokissa lukuun ottamatta suurinta tuloluokkaa, jossa niiden osuus oli noin kaksi kolmasosaa kaikista veronalaisista tuloista.

Seuraavassa tarkastellaan tarkemmin kaikkein suurituloisimpaan tuloluokkaan sijoittuvien yrittäjien määrää ja tuloja.

Taulukko 10: Yrittäjien lukumäärä ja tulot tuloluokittain vuodelta 2005 toimitetussa verotuksessa

	Yhteensä	1-34.999	35.000-54.999	55.000-74.999	75.000-99.999	100.000-149.999	150.000-299.999	300.000-
Tulonsaajia tuhatta	187	127	33	12	7	5	2	1
Veronalaiset tulot euroa/hlö	35.759	17.080	43.331	63.471	85.623	119.914	198.373	745.665
Siitä ansiotuloa %	72,2	87,2	83,0	77,3	71,6	63,1	50,1	23,0

Suurempia tuloluokkia tarkemmin tarkasteltaessa havaitaan, että pääomatulojen osuus yrittäjien tuloista merkittävämmän lisäntyy vasta noin 70.000 euron tulotasoilta lähtien. Suurimmassa tuloluokassa, yli 300.000 euroa veronalaisia tuloja saaneil-

la henkilöillä, joita oli noin 1.000 henkilöä, ansiotulojen osuus tuloista oli neljäsosa ja pääomatulojen kolme neljäsosaa. Tähän suurimpaan tuloluokkaan sijoittuvien henkilöiden määrä oli vuodessa vähentynyt 30 %:lla.

12. VEROUDISTUKSEN VAIKUTUS YRITTÄJIEN VEROTUKSEEN VUONNA 2005

Yritysverouudistus astui voimaan vuonna 2005 vaikuttaen siten myös yrittäjien verotukseen. Tuona vuonna oli käytössä siirtymäsäännöksiä, joista merkittävin oli se, että nettovarallisuusrajan ylittävää osinkotulosta ansiotuloksi luettiin tuona vuonna vain 57 %, kun sen jälkeisen varsinaisen säännöksen mukaan ansiotuloksi luettava osuus on 70 %. Vuonna 2005 alennettiin myös tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä ansiotulon verotusta siten, että normaalin inflaatiotarkistuksen, 2 %, lisäksi ansiotulojen verotusta kevennettiin 350 milj.eurolla. Tämä vaikutti myös yrittäjien verotukseen merkittävästi siitä syystä, että yrittäjien tuloista ansiotuloksi luettavaa tuloa oli noin kolme neljäsosaa veronalaisista tuloista. Tämän ohella yrittäjien verotusta kevensi vuonna 2005 yritysverouudistuksen yhteydessä 29 %:sta

26 %:iin alennettu yhtiöverokanta. Tämä alensi listaamattomista yhtiöistä otettujen osinkojen verotusta aiemmasta siinä tapauksessa, että osinkotulo voitiin ottaa nettovarallisuusrajan puitteissa. Kaiken kaikkiaan vuonna 2005 yrittäjien verotus keveni noin 1 %-yksiköllä edellisvuoteen verrattuna. Tämä kevenys oli seurausta sekä yritysverotuksen uudistuksesta että ansiotulojen verotuksen kevennyksestä.

Valmisteilla ollut verouudistus vaikutti vuonna 2004 siten, että tuona vuonna yrittäjät ottivat poikkeuksellisen paljon osinkotuloja listaamattomista yhtiöistä. Tämä oli kannattavaa, koska silloin voimassa olleen yhtiöveron hyvitysjärjestelmän mukaan se saatiin matalammin verotettuna tulona kuin verouudistuksen astuttua voimaan vuonna 2005. Tämä

koskee erityisesti sellaista osinkoa, jossa osinkotulo tulee verotetuksi saajan ansiotulona. Verouudistuksen jälkeen käytännössä näiden henkilöiden verotus kiristyy kautta linjan ja selvästikin useimmissa tapauksissa. Näin ollen mielenkiintoinen kysymys vuosi-

en 2004 ja 2005 verotuksessa onkin se, missä määrin yrittäjät ovat ottaneet osinkotuloa listaamattomista yhtiöistä ja missä määrin se on tullut verotetuksi ansiotulona.

Taulukko 11: Yrittäjien osinkotulot vuonna 2004 ja 2005

	2004	2005	Muutos %
Osinkotulojen määrä milj.euroa	1.275,3	1.007,3	- 21,0
Saajien määrä	98.327	115.341	+ 17,3
Osinkotulot listaamattomista yhtiöistä milj.euroa	1.175,1	922,7	- 21,5
Saajien määrä	-	51.286	
- Siitä pääomatuloa milj.euroa	721,9 ⁵	603,9 ⁶	
- Saajien määrä	-	50.921	
- Siitä ansiotuloa milj.euroa	453,2	320,3	- 29,3
- Saajien määrä	25.085	21.242	- 15,3

⁵ Arvio.

⁶ Sisältää myös pääomaosingon.

Vuoden 2005 verotuksessa yrittäjien saamien osinkotulojen määrä supistuikin noin viidenneksen, ja tämä osinkotulojen supistuminen kohdistui lähes kokonaisuudessaan listaamattomista yhtiöistä saattuihin osinkoihin. Samanaikaisesti kuitenkin osinkotuloa saaneiden henkilöiden määrä kasvoi selkeästi vuodesta 2004, noin 17 %:lla.

Sellaisista listaamattomista yhtiöistä saatua osinkotuloa, joka verotettiin ansiotulona, oli vuonna 2004 noin 450 milj.euroa. Vuonna 2005 ansiotuloksi luettavaa osinkotuloa oli 320,3 milj.euroa, josta veronalaista oli 57 % eli 182,5 milj.euroa. Määrä oli supistunut noin 60 %:lla. Tähän vaikutti osaltaan se, että vuonna 2005 nettovarallisuusrajan ylittävistä osingoista ansiotuloiksi luettiin vain 57 %. Tähän vaikutti myös se, että osa yrittäjistä siirtyi ansiotulo-osinkojen sijasta ottamaan palkkaa. Niiden henkilöiden

määrä, joiden verotuksessa oli ansiotuloksi luettavaa osinkotuloa, supistui noin 15 %:lla runsaaseen 21.000 henkilöön.

Käytännössä verotus kiristyi lähes kaikilla niillä henkilöillä, joilla osinkotuloa verotettiin ansiotulona vuonna 2005. Tämä johtui siitä, että aiemmin yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä osakeyhtiön maksama vero voitiin vähentää ansiotuloksi luettavasta osinkotulon verosta. Uudessa verojärjestelmässä näin ei enää tapahdu, jolloin vuonna 2005 osinkotuloon kohdistui ensin yhtiövero ja sen lisäksi ansiotulon verotus sellaisena kuin henkilöä verotettiin henkilöverotuksessa. Näin ollen näyttäisi siltä, että noin 20.000 yrittäjän kohdalla verotus kiristyi yritysverouudistuksen johdosta.

Taulukko 12: Yrittäjien palkkatulot vuonna 2004 ja 2005

	2004	2005	Muutos %
Palkka päätoimesta milj.euroa	1.415,7	1.613,2	+ 14,0
Saajien määrä	73.399	77.570	+ 5,7
Euroa/saaja	19.288	20.796	+ 7,8

Verouudistuksen valmistelun yhteydessä havaittiin ansiotuloksi luettavien osinkojen verotuksen kiristyminen. Tätä kiristymistä YEL-yrittäjä voi välttää sillä, että ottaa yrityksestä suuremman osan tulostaan palkkatulona ansiotulo-osinkojen sijasta. Vuoden 2005 verotilastojen mukaan näin näyttää käyneenkin siten, että yrittäjät ovat ottaneet noin 200 milj.euroa enemmän palkkaa päätoimestaan edelliseen vuoteen verrattuna. Lisäksi niiden henkilöiden määrä, jotka ovat ottaneet palkkaa päätoimestaan, on kasvanut noin 4.000 henkilöllä, ja keskimääräinen otettu palkkatulo noin 8 %:lla. Tämä on jossain tapauksissa vähentänyt yrittäjän verotuksen kiristymistä verouudistuksen johdosta, mutta ei kuitenkaan poistanut ongelmaa kokonaisuudessaan.

Tuloa yrityksestä ottaessaan yrittäjien käyttäytymiseen vaikuttavat verotuksen ohella monet muutkin seikat. Valitettavasti uudistuksessa kävi suurin piirtein siten, kuin Suomen Yrittäjät valmistelun yhteydessä hallitusta varoitteli, eli yrittäjien verotus kiristyi uudistuksen yhteydessä koskien noin 20.000 yrittäjää.

Matalan nettovarallisuuden yritysten yrittäjien verongelmien lisäksi jo uudistuksen valmisteluvaiheessa todettiin ongelma ns. suurten osinkojen saajien verotus, kun hallitus esitti ja myöhemmin päätettiin rajata yhteen kertaan verotettujen osinkojen määrä henkeä kohti 90.000 euroon.

Taulukko 13: Yli 90.000 euroa osinkoja vuonna 2005 saaneet yrittäjät

Listaamattomista yhtiöistä yli 90.000 euroa osinkoja saaneiden lukumäärä	980
Tällaisen osingon määrä milj.euroa	146,1
Euroa/saaja	149.110

Vuosi oli siirtymäkausivuosi, jolloin yli 90.000 euroa osinkoa saaneet henkilöt voivat vähentää maksuunpantavasta tuloverostaan varallisuusveron. Saman aikaisesti myös varallisuusveroasteikkoa muutettiin siten, että alaraja nousi 185.000 eurosta 250.000 euroon ja veroprosentti laski 0,9 %:sta 0,8 %:iin. Maksuunpantu varallisuusvero supistui 22 milj.eurosta 11 milj.euroon.

Tällaisia henkilöitä oli kaikkiaan vuodelta 2005 toimitetussa verotuksessa noin 2.500 ja heidän saamansa sellainen osinko, joka tuli osittain kahteen

kertaan verotetuksi, oli 443 milj.euroa. YEL-vakuutettuja yrittäjiä näistä oli noin 1.000 ja heillä noin 150 milj.euroa tällaista osinkoa, jolloin tällaisen osingon määrä saajaa kohti oli noin 150.000 euroa. Kun nämä henkilöt lisäksi saivat yhteen kertaan verotettua osinkoa 90.000 euroa, oli heidän osinkotulonsa keskimäärin yhteensä noin 240.000 euroa per henkilö. Valtaosalla näistä henkilöistä verotus kiristyi verouudistuksen johdosta. Ainoastaan niillä henkilöillä, joilla osinkotulon kokonaismäärä jäi alle 106.000 euron, verotus keveni, koska verouudistuksessa yhtiöverokanta alennettiin 29 %:sta 26 %:iin.

Liitetaulukko 1: Yrittäjien ja palkansaajien tulot sekä verot vuosina 2004 ja 2005

	Yrittäjät			Maataloustuottajat			Palkansaajat ⁷		
	2004	2005	Muutos %	2004	2005	Muutos %	2004	2005	Muutos %
Veronalaiset tulot	34.903	35.048	+0,4	24.078	24.727	+2,7	30.121	26.941	-
- Siitä ansiotuloa	25.132	25.313	+0,7	17.919	18.129	+1,2	28.602	25.346	-
- Siitä pääomatuloa	9.771	9.734	-0,4	5.579	5.801	+4,0	1.519	1.594	-
Käteeseen jäävät tulot	26.481	26.253	-0,9	18.499	18.926	+2,3	22.438	20.360	-

⁷ Palkansaajien vuosien 2004 ja 2005 tiedot eivät ole vertailukelpoisia.

Suomen Yrittäjät

Mannerheimintie 76 A
00250 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221
Faksi (09) 229 229 80
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi